

Eastern Europe Studies Centre
Est. 2006

KINIJOS IR PIETRYČIŲ AZIJOS REGIONO KETVIRTINĖ APŽVALGA

2022 m. II ketvirtis
balandis–birželis

RAIGIRDAS BORUTA

Pagrindiniai akcentai:

- 2022 m. II ketvirtyje pagrindinis Pekino dėmesys buvo nukreiptas į vidaus problemų sprendimus ir pastangas stabilizuoti nulinio COVID politikos veikiamą šalies ekonominę situaciją, kurios rodikliai kol kas nedžiugina, tačiau rodo stabilizavimą.
- Nors COVID protrūkis Šanchajuje ir Pekine laikomas suvaldytu, didelė įtampa ir nežinomybė visuomenėje išlieka, nes griežti suvaržymai bet kuriuo metu gali būti sugrąžinti.
- Reikšmingai padidėjęs Kinijos dėmesys Ramiojo vandenyno šalims ir su Saliamono Salomis pasirašyta saugumo sutartis rodo didėjančias Kinijos ambicijas regione, kurios neišvengiamai lems įnirtingas varžybas ir konfrontaciją su JAV.
- Pietryčių Azijos regiono šalys nėra itin optimistiškos dėl savo ekonominės situacijos, tačiau atsigavimo po pandemijos ženklų yra. Šiais metais vyrauja gana santūrios prognozės, nulemtos ne tik karo Ukrainoje poveikio, bet ir nedžiuginančios Kinijos ekonominės situacijos ir sutrikusių tiekimo grandinių.

Raigirdas Boruta – RESC Kinijos tyrimų programos asocijuotasis ekspertas, VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto doktorantas. Lankašyro centriniam universitete (Jungtinė Karalystė) įgijo Azijos ir Ramiojo vandenyno studijų bakalauro laipsnį (Kinijos studijų kryptis). 2020 m. Sičuanos universitete (Kinija) baigė tarptautinių santykių magistro programą.

Vidaus politika

COVID-19 protrūkio Kinijoje suvaldymas ir tebesitęsianti įtampa

Antrajame šių metų ketvirtyje dėmesio centre išliko COVID-19 situacija Kinijoje ir griežtos Pekino koronaviruso valdymo politikos padariniai. Balandžio mėn. situacijai blogėjant ne tik Šanchajuje, bet ir kituose miestuose, Pekinas ėmėsi dar griežtesnių judėjimo ribojimo priemonių – gegužės 11 d. buvo paskelbtas pareiškimas, kad bus griežtai ribojamas dokumentų išdavimas nebūtinoms kelionėms į užsienį¹. Vis dėlto praėjus dviem mėnesiams nuo griežtos Šanchajaus izoliacijos pradžios situacija reikšmingai pakito: birželio 1 d. didžioji dalis griežčiausių ribojimų buvo panaikinti ir gyventojai pradėjo palaipsniui grįžti į įprastą gyvenimą. Tą dieną Šanchajuje buvo užfiksuota tik 13 naujų atvejų², jų skaičiaus augimas iki šiol išlieka minimalus (pavyzdžiui, birželio 26 d. duomenimis, Šanchajuje užfiksuota tik 11 naujų atvejų³). Tačiau šis esminis situacijos pasikeitimas nereiškia, jog Pekino nulinio COVID politika švelnės – visuomenės nuotaikos išlieka įtemptos, nerimas dėl naujo protrūkio ir suvaržymų grįžimo yra pagrįstas. Pavyzdžiui, birželio 11 d. gyvenimas Šanchajuje vėl laikinai sustojo, kai miesto valdžia inicijavo dar vieną masinį testavimą, užfiksavus naujų atvejų mažos rizikos zonoje.

Situacija Pekine stabilizuojasi (birželio 13 d. Pekine užfiksuoti 74 nauji susirgimai⁵, birželio 26 d. – tik 4⁶), tačiau įtampa dėl protrūkių grėsmės išlieka. Į bet kokius protrūkius reaguojama anksti ir griežtomis priemonėmis. Neseniai protrūkis kilo viename Pekino bare – birželio 9–13 d. užregistruoti 257 užsikrėtimai, o viruso išplitimas, susijęs su šiuo baru, užfiksuotas 15-oje miesto rajonų⁷. Miesto valdžia jau sudarė specialią komisiją situacijai tirti, baro laukia dideli nemalonumai dėl netinkamo viruso valdymo⁸.

Esant net nedidelio masto protrūkiams elgiamasi itin griežtai. Tikėtina, kad ši strategija išliks nepakitusi visus metus. Laikini suvaržymai įvedami ne tik Šanchajuje ir Pekine: birželio 18 d. Kinijos technologijų pramonės centre Šendžene (Shenzhen) dėl vieno patvirtinto vietinio COVID atvejo dalis rajonų buvo izoliuoti ir pradėtas masinis gyventojų testavimas. Nors epidemiologinė situacija kontroliuojama, Šanchajuje ir Pekine vis dar neatšaukiama dalis prevencinių priemonių, pradinėse mokyklose dar nevyksta mokymas klasėse.

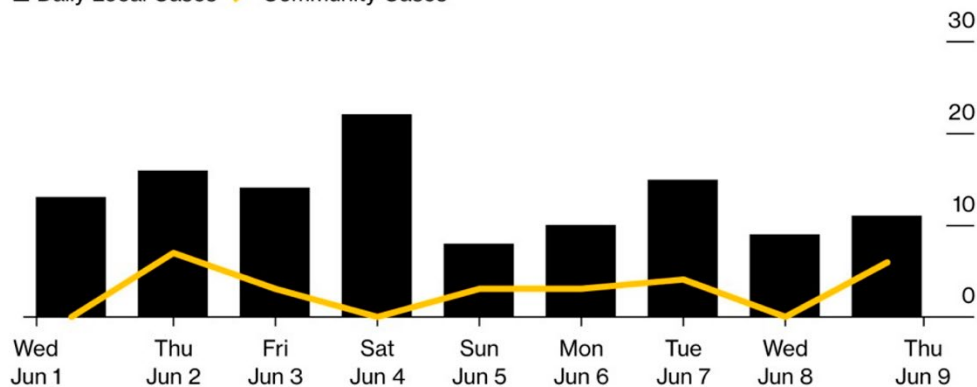
Ekonominė situacija ir nulinio COVID politikos padariniai

Sudėtingas Kinijos ekonomikos atsigavimas sulaukia daug dėmesio: sutrikusios tiekimo grandinės, karas Ukrainoje ir griežta COVID

Fluctuating Covid Cases in Shanghai

Infections continue though transmission has fallen since reopening

■ Daily Local Cases   / Community Cases

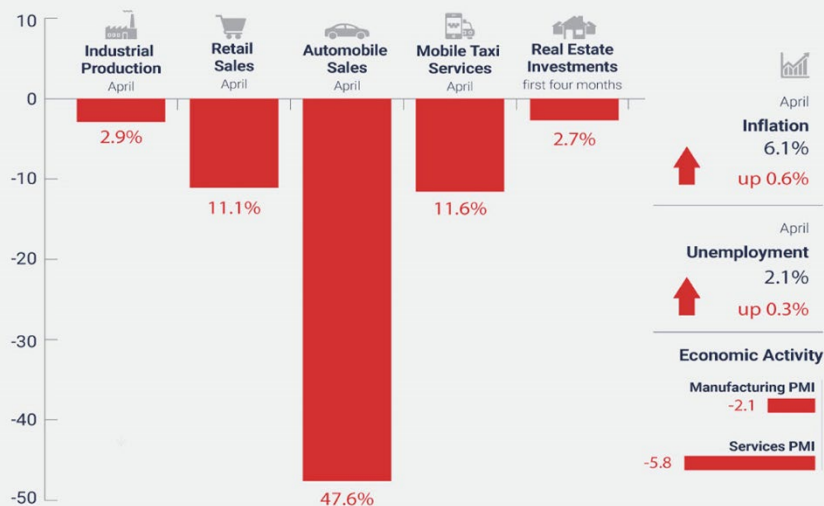
Source: Shanghai Municipal Health Commission

1 pav. Naujų susirgimų Šanchajuje pokytis.

Šaltinis: Bloomberg, Shanghai Municipal Health Commission⁴

Zero-COVID policy batters China's economy

Stringent COVID-19 measures taken by China to curb omicron-driven outbreaks, particularly in financial hub Shanghai, have taken a toll on the world's second-largest economy

17.05.2022

2 pav. Nulinio COVID politikos poveikis šalies ekonomikai.

Šaltinis: Anadolu Agency⁹

valdymo politika lėmė ekonomistų prognozes, kuriose Kinijos centrinės valdžios galimybės pasiekti užsibrėžtą 5,5 % BVP augimo tikslą vertinamos atsargiau.

Kinijos ekonominius iššūkius ir nedžiuginančius rodiklius paveikė Pekino vykdoma COVID valdymo politika. Kinijos nacionalinio statistikos biuro balandžio mėn. duomenimis, šalies vartotojams kainos augo 2,1 %, o gamintojams – 8 %¹⁰. Nedarbo lygis pakilo nežymiai – 0,3 % iki 6,1 %. Palyginti su praeitais metais, mažmeninės prekybos apimtis reikšmingai smuko – 11,1 %. Didžiausią pandemijos valdymo politikos įtaką jautė automobilių gamybos sektorius, jo prekybos apimtis sumažėjo 47,6 %. Vis dėlto nors COVID politikos poveikis išlieka pagrindinis spartesnio ekonominio atsigavimo stabdys, ekonominiai rodikliai ima atsigausti ir, pasak Nacionalinio statistikos biuro, Kinijos ekonomika pradeda rodyti „atsigavimo ženklus“.

Remiantis EBPO (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija) atnaujinta Kinijos

ekonominė prognozė, šiais metais prognozuojamas mažesnis – 4,4 % – ekonomikos augimas, visų pirma dėl COVID protrūkio Pekine ir Šanchajuje, kurie yra pagrindiniai Kinijos ekonominiai varikliai¹¹. Birželio mėn. atnaujintoje Pasaulio banko rengiamoje Kinijos ekonominės situacijos apžvalgoje¹² pažymima, jog, nepaisant daug žadančios metų pradžios, dėl COVID protrūkio ir griežtų ribojimų taikymo Kinijos ekonomikai prognozuojamas augimo sulėtėjimas iki 4,3 % (prognozė sumažinta 0,8 %). Apžvalgoje teigiama, jog Kinijos ekonominio augimo veiksniai yra netolygūs, naujo protrūkio tikimybė išlieka gana didelė, taip pat nėra aiškių ženklų, kad mažėtų įtampa nekilnojamojo turto sektoriuje. Visgi taip pat pažymima, kad jei pandemija bus visiškai suvaldyta ir bus panaikinti visi suvaržymai, metinis augimas gali viršyti prognozes dėl pastaruoju metu patvirtintų skatinamųjų priemonių. Kita vertus, išlieka pavojus, kad Kinija, kaip ir anksčiau, remsis augimo modeliu, pagrįstu paskolomis finansuojamų nekilnojamojo turto ir infrastruktūros sektorių plėtra.

Kinijos ekonominei situacijai išliekanti sudėtingai, siekdama nuraminti tiek visuomenę, tiek investuotojus dėl šalies ekonomikos gyvybingumo ir pademonstruoti dideles pastangas užtikrinti stabilumą, centrinė šalies valdžia ėmėsi aktyvesnio vaidmens ir patvirtino reikšmingą ekonominių paskatų paketą. Kad išsklaidytų niūrias prognozes, Kinijos premjeras gan netikėtai tapo ekonominio atsigavimo vedliu. Gegužės 25 d. Li Kečiangas (Li Keqiang) pirmininkavo aukšto lygio vaizdo konferencijoje dėl ekonominės situacijos¹³. Šis susitikimas įvyko Valstybės tarybai paskelbus 33 punktų ekonomikos stabilizavimo programą¹⁴. Konferencijoje Li pripažino, kad Kinijos ekonomika susiduria su dideliais iššūkiais. Sakydamas kalbą premjeras stengėsi realiai nušviesti situaciją ir pažymėjo, jog kai kuriais aspektais dabartinė situacija yra netgi prastesnė nei 2020-aisiais. Centrinė valdžia jau ėmėsi konkrečių veiksmų: pavyzdžiui, gegužės pabaigoje paskelbta¹⁵, jog skolinimosi norma mažinama iki 4,45 % (t. y. sumažėja 0,15 %) viliantis, kad tai padės atsigausti nekilnojamojo turto sektoriui (tai yra didžiausias normos sumažinimas nuo 2019 m.).

Pozityvesni Pekino signalai technologijų sektoriui

2021 m. Kinijos technologijų sektorius patyrė didelių iššūkių, susijusių su griežtomis Kinijos komunistų partijos (KKP) priemonėmis siekiant „užkirsti kelią monopolistiniams elgesiams“. Naujomis direktyvomis Pekinas pasiuntė aukštųjų technologijų sektoriui aiškų perspėjimą: bendrovei „Alibaba“ buvo skirta rekordinė 2,8 mlrd. dolerių bauda, o „Meituan“ – 530 mln. dolerių bauda.

Vis dėlto antrąjį ketvirtį pasirodė pozityvesnių ženklų dėl galimai besikeičiančio Pekino požiūrio į didžiąsias Kinijos technologijų bendroves. Gegužės 18 d. Kinijos liaudies politinė konsultacinė konferencija surengė specialų simpoziumą dėl tvaraus ir sveiko skaitmeninės ekonomikos vystymosi. Kinijos vicepremjeras Liu He patikino, kad valdžia remia sveiką platformų ekonomikos ir privataus sektoriaus raidą, ir paragino įmones imtis konstruktyvaus vaidmens mokslinių ir technologinių inovacijų projektuose srityje¹⁶. Tai yra daug švelnesnis tonas, palyginti su prieš

kelerius metus prasidėjusia Pekino atvira konfrontacija su technologijų sektoriumi¹⁷. Užsienio investuotojai atidžiai stebi Kinijos technologijų milžinių veiklą ir santykį su centrine valdžia, tad pastaruoju metu tapęs pozityvesnis Kinijos komunistų partijos tonas neliko nepastebėtas: „JP Morgan“ pakeitė septynių Kinijos interneto bendrovių akcijų reitingus, teigiamai įvertino sektoriaus perspektyvas ir potencialią finansinę naudą ilgalaikėje perspektyvoje¹⁸. Tai reikšmingai skiriasi nuo kovo mėn. pranešimo, kuriame teigta, jog Kinijos technologijų sektorius yra „visiškai neinvestuotinas“ ateinančius 6–12 mėn.¹⁹

Birželio 8 d. Kinijos nacionalinė spaudos ir leidinių administracija patvirtino neįprastai didelį skaičių naujų videožaidimų licencijų – šis žingsnis taip pat gali būti traktuojamas kaip KKP retorikos technologijų bendrovių atžvilgiu švelnėjimas. Po šios naujienos Kinijos bendrovių akcijų vertė reikšmingai išaugo (pavyzdžiui, bendrovės „Alibaba“ akcijos JAV biržoje pakilo 12 %). Pavėžėjimo paslaugas teikiančios bendrovės „Didi“ akcijų vertė išaugo net 68 %, kai pasirodė žinia, kad valstybinės priežiūros institucijos baigs kibernetinio saugumo tyrimą ir leis bendrovei priimti naujų vartotojų registracijos paraišką²⁰.

Vis dėlto nežinomybė ir nestabilumas sektoriuje išlieka, tad kol kas per anksti teigti, kad valdžios atstovai iš esmės keičia aštrią retoriką šio sektoriaus atžvilgiu. Pasirodžius gandų, jog po beveik 2 metų pertraukos bendrovės „Alibaba“ antrinė įmonė „Ant Group“ gali sugrįžti prie planų teikti pirminį akcijų viešąjį siūlymą (IPO), akcijų rinka sureagavo itin teigiamai, laikydama tai signalu, kad valdžios institucijos mažina spaudimą technologijų sektoriui. Visgi birželio 9 d. valstybinė priežiūros institucija ir „Ant Group“ šiuos gandus paneigė ir akcijų rinkos reagavo žaibiškai: NASDAQ „Golden Dragon China“ akcijų indeksas smuko 6,8 %. E. komercijos platformų akcijos taip pat patyrė smūgį: „Alibaba Group Holding“ prarado 8 % vertės, JD.com akcijos smuko 7,6 %, „Pinduoduo“ – 9,6 %²¹.

M. Bachelet vizitas Kinijoje ir nutekinti Sindziango policijos failai

Gegužės 20 d. JT Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras pranešė, kad gegužės 23–28 d.

Kinijoje „Pekino kvietimu“ lankysis JT žmogaus teisių komisarė Michelle Bachelet²². Šis vizitas yra reikšmingas: ne vienerius metus dėtos pastangos organizuoti vizitą į Kiniją susidurdavo su iššūkiais, jį realizuoti trukdė ne tik COVID pandemija, bet ir labai griežtai ribojama vizito darbotvarkė, ypač susijusi su Sindziango regiono aplankymu. Tai buvo pirmas JT žmogaus teisių komisaro vizitas Kinijoje po 17 metų pertraukos. Vizito metu planuota aplankyti Guangdžou, Kašgaro ir Urumči miestus.

Gegužės 24-ąją, praėjus vos dienai nuo M. Bachelet vizito Kinijoje pradžios, viešumoje pasirodė precedento neturintis didelės apimties nutekintų fotografijų ir dokumentų rinkinys, pagarsėjęs kaip „Sindziango policijos failai“ (*Xinjiang Police Files*). 2017–2018 m. laikotarpio duomenys buvo nutekinti iš dviejų Sindziango apskričių viešojo saugumo biurų kompiuterių. Pavešinta 2800 sulaikytų vietinių gyventojų fotografijų, konfidencialūs vietinės valdžios dokumentai, pareiškimai, vietinės policijos pajėgų mokymų gairės²³. Pasak ekspertų, abejoti šių duomenų autentiškumu nėra priežasčių²⁴. Paskutinį kartą reikšmingas su Sindziangu susijusių slaptų dokumentų ir kitų duomenų nutekinimas buvo įvykęs 2019 m. (vadinamasis *China Cables*). Dabartinis informacijos nutekinimas tik dar labiau sustiprins Vakarų pasaulio kritiką Kinijos atžvilgiu, o pavišinti dokumentai leis pagrįstai atmesti Pekino naratyvą, jog uigūrai „savanoriškai pasirenka lankyti edukacinius centrus“. Šis duomenų nutekinimas leidžia susidaryti aiškesnį vaizdą dėl realaus Pekino perauklėjimo centrų įgyvendinimo proceso²⁵.

Pirminė oficiali Kinijos reakcija į nutekintą informaciją buvo trumpa: URM atstovas Vangas Venbinas (Wang Wenbin) tai pavadino „naujaisiu pavyzdžiu, kaip antikiniškos jėgos šmeižia Kiniją ir jos Sindziangą“²⁶. O M. Bachelet vizitas susilaukė daug atgarsių ir kritikos. Vizito pabaigoje surengtoje spaudos konferencijoje M. Bachelet padaryti pareiškimai buvo vertinami nevienareikšmiškai, daugiausia kritikos sulaukė jos kalboje vyravęs oficialus Kinijos naratyvas (pavyzdžiui, „antiteroristinė operacija“ ir „deradikalizacija Sindziange“). Vėliau komisarė atskleidė daugiau vizito detalių ir patikino, kad buvo tam tikrų apribojimų. M. Bachelet taip pat minė-

jo, jog vizito Sindziange metu neturėjo galimybės susitikti su sulaikytais uigūrais, buvo nuolat lydima Kinijos valdžios atstovų, tačiau, kaip ir anksčiau, pabrėžė, jog šis vizitas Kinijoje buvo ne „tyrimas“, o galimybė pasikalbėti su įvairių institucijų atstovais ir kitomis grupėmis²⁷.

Užsienio politika

Boao forumas ir Globalaus saugumo iniciatyva

Boao Azijos forumas – nuo 2001 m. vykstanti 25 Azijos šalių iniciuota kasmetinė aukšto lygio konferencija, rengiama Kinijos Boao mieste. Jos tikslas – pateikti pasauliui „Azijos požiūrį“ į pasaulines problemas ir iššūkius. Šiemet balandžio 20–22 d. vyko hibridinio formato susitikimas, kurio metu organizuota daugiau nei 30 mažesnių formatų įvairioms sritims aptarti. Tarp įvairių politikų, verslininkų, mokslo atstovų taip pat dalyvavo Izraelio, Mongolijos, Nepalo, Filipinų, Kazachstano ir Laoso šalių lyderiai, per nuotolį prisijungė TVF vykdomoji direktorė Kristalina Georgieva. Nors šis forumas laikomas prestižiniu, pastaraisiais metais jis sulaukia mažiau pasaulio žiniasklaidos dėmesio. Visgi šįmet bene daugiausia dėmesio sulaukė Si Dzinpingo (Xi Jinping) kalba, kurioje buvo pristatyta nauja Kinijos idėja – Globalaus saugumo iniciatyva (GSI)²⁸. Tikėtina, kad ši kalba ateityje bus minima kaip oficialios Kinijos užsienio politikos doktrinos pagrindas.

Si Dzinpingas pristatė pagrindines naujosios vizijos idėjas:

- įsipareigoti laikytis bendros, visapusiškos, bendradarbiavimu pagrįstos tvaraus saugumo koncepcijos ir kartu su kitomis šalimis siekti palaikyti pasaulyje taiką ir saugumą;
- įsipareigoti gerbti visų šalių teritorinį vientisumą ir suverenitetą;
- laikytis nesikišimo į kitų šalių vidaus reikalus principo;
- gerbti nepriklausomus kitų šalių pasirinkimus, susijusius su vystymosi modeliu ir socialine sistema;
- laikytis JT Chartijos principų;

- atsisakyti šaltojo karo mentaliteto;
- priešintis vienašališkumui, grupių politikai ir blokų konfrontacijai;
- įsipareigoti rimtai atsižvelgti į visų šalių legitimius saugumo interesus.

Balandžio 21 d. Kinijos užsienio reikalų ministerijos spaudos konferencijoje atstovas Vangas Venbinas bandė pateikti papildomų paaiškinimų dėl Globalaus saugumo iniciatyvos²⁹:

- ši iniciatyva yra atsakas į didėjančius saugumo iššūkius pasaulyje;
- tai – dar viena globali Kinijos iniciatyva ir aiški vizija dėl bendros žmonijos ateities saugumo srityje;
- GSI apima pagrindinę koncepciją, bazines gaires, svarbius principus, ilgalaikius tikslus siekiant palaikyti globalų saugumą;
- GSI pagrįsta daugiašališkumu, tad ji yra atvira pasauliui ir prisijungti norinčioms šalims;
- Kinija, kaip šios iniciatyvos iniciatorė, imsis pirmų veiksmų įgyvendinimo procese, bendradarbiaus su JT ir kitomis šalimis dalijantis idėjomis dėl iniciatyvos.

Globalaus saugumo iniciatyva kartu su Globalaus vystymosi iniciatyva (2021 m. Si Dzinpingo kreipimosi į JT GA metu inicijuota iniciatyva) kol kas lieka gana nekonkretūs pasiūlymai, kuriuose vyrauja įprastinis naratyvas ir oficialiuose pareiškimuose itin dažnai sutinkama retorika.

Kinijos ir Saliamono Salų saugumo sutartis

Pastaruoju metu vis didesnis dėmesys buvo skiriamas tvirtėjantiems Kinijos ir Saliamono Salų ryšiams, o iki tol sklandę gandai dėl potencialaus dvišalių santykių perkėlimo į naują lygį didžiąja dalimi pasitvirtino. Kovo 24 d. socialinėse medijose buvo nutekintas saugumo sutarties tarp KLR ir Saliamono Salų juodraštis. Jis sukėlė įvairių reakcijų ne tik regione, bet ir tarptautinėje bendruomenėje. Ši informacija pasitvirtino – balandžio 19 d. Kinijos URM atstovas Vangas Venbinas patvirtino, kad susitarimas pasirašytas, tačiau patikino, jog jis „nėra nukreiptas prieš trečiąsias šalis“³⁰.

JAV interesus ir didelį dėmesį Ramiojo vandenyno regionui puikiai atspindi JAV prezidento Dwighto Eisenhowerio apibūdinimas, kad Ramiojo vandenyno regionas yra lyg „amerikiečių ežeras“. Iškart po naujienos apie saugumo susitarimą balandžio 22 d. JAV išsiuntė aukšto lygio delegaciją, vadovaujamą JAV nacionalinio saugumo tarybos koordinatoriaus Kurto Campbello ir Valstybės departamento sekretoriaus asistento Danielio Kritenbriko. Delegacija apsilankė Saliamono Salų sostinėje Honiaroje. Per vizitą abi šalys patvirtino pasiryžimą stiprinti dvišalius santykius³¹. Pastaruoju metu JAV dėmesys šiai šaliai ir visam regionui yra reikšmingai padidėjęs: dar vasario mėn. JAV paskelbė planus atidaryti JAV ambasadą Honiaroje, o prezidentas Bidenas tapo pirmuoju JAV prezidentu, dalyvavusiu virtualiame Ramiojo vandenyno salų forume (*Pacific Island Forum*) praėjusių metų rugpjūtį.

Nors Saliamono Salų valdžia patikino, kad Kinijai nebus leista kurti karinės bazės, vietos interpretacijomis išlieka itin daug, nes saugumo sutartis yra konfidenciali³². Kinijos ambicijos regione ryškėja: Pekinas jau sudaręs karinio bendradarbiavimo susitarimus su Fidžiu, Papua Naująja Gvinėja, Tonga. Vis dėlto susitarimas su Saliamono Salomis yra išskirtinis dėl to, kad potencialiai leidžia Kinijos policijos pajėgoms ar kariuomenei dislokuoti pajėgas šalyje, jei to paprašytų Honiara.

Kinijos užsienio reikalų ministro vizitas Pietų Ramiojo vandenyno šalyse

Oficialus Kinijos delegacijos, vadovaujamos užsienio reikalų ministro Vango Yi (Wang Yi), vizitas į 7 Pietų Ramiojo vandenyno šalis (Saliamono Salos, Kiribatis, Samoa, Fidžis, Tonga, Vanuatu, Papua Naujoji Gvinėja) buvo netikėtas ir sulaukė daug pasaulio žiniasklaidos dėmesio. Šio vizito metu taip pat surengti virtualūs susitikimai su Kuko Salomis, Niujė ir Mikronezijos Federacinėmis Valstijomis, o Fidžyje įvyko antrasis Kinijos ir Ramiojo vandenyno šalių užsienio reikalų ministrų susitikimas.

Bendras šalių užsienio ministrų susitikimas Fidžyje turėjo tapti Vango Yi vizito kulminacija. Buvo tikimasi, kad per šį susitikimą regiono

3 pav. Kinijos užsienio reikalų ministro Vango Yi vizitas Pietų Ramiojo vandenyno šalyse.

Šaltinis: Nikkei³³

šalys pasirašys svarbų bendradarbiavimo dokumentą. Nutekintas susitarimo tarp Kinijos ir regiono šalių dokumento juodraštis rodo³⁴, jog į susitarimą galėjo būti įtrauktas bendradarbiavimas saugumo, duomenų komunikacijos ir kitose srityse. Taip pat siūlyta įkurti laisvosios prekybos zoną ir palaikyti veiksmus dėl klimato kaitos ir sveikatos apsaugos.

Kinijos siekis pasirašyti ekonominio ir saugumo bendradarbiavimo sutartį su regiono šalimis sulaukė neigiamos dalies regiono šalių reakcijos. Visgi, nors susitarimo pasiekti nepavyko, per Vango Yi vizitą pasirašyta nemažai dvišalių susitarimų siekiant stiprinti bendradarbiavimą įvairiose srityse – nuo ekonominio diplomatinio bendradarbiavimo iki pirštų atspaudų laboratorijų steigimo.

Nors planai pasirašyti susitarimą su regionu šį kartą žlugo, Kinijos ambicijos regione tikrai nemažės, daugiau dėmesio bus skiriama dvišalių santykių stiprinimui. Po diplomatinės nesėkmės Kinijos URM išleido 24 punktų pareiškimą, kuriame Kinija įsipareigoja visapusiškai plėtoti santykius su Ramiojo vandenyno šalimis³⁵.

Kinijos karinės galios ir ambicijų augimas

Išlieka didelė įtampa Pietų ir Rytų Kinijos jūrose. Neskaitant pastaruoju metu padažnėjusių Kinijos oro pajėgų skrydžių Taivano sąsiauryje, gegužės 24 d. Kinija ir Rusija vykdė bendrą 13 valandų oro patruliavimą Japonijos ir Rytų Kinijos jūrose³⁶, sukėlusį nerimą Japonijai ir kitoms regiono šalimis. Bene svarbiausias šio ketvirčio įvykis, susijęs su Kinijos karinės galios stiprinimu, yra trečiojo lėktuvnešio „Fujian“ (pavadintas provincijos, esančios priešais Taivaną, vardu), pagaminto išskirtinai vietiniais pajėgumais, kuris rodo reikšmingą Kinijos karinės pramonės progresą. Senesni Kinijos lėktuvnešiai buvo sukurti remiantis sovietų technologijomis³⁷, tačiau naujasis lėktuvnešis jau gali būti lygintinas su JAV „Nimitz“ ir „Ford“ klasių lėktuvnešiais.

Pekino ambicijos, pajėgumų stiprinimas ir jų operacinių veiksmų zonos išplėtimas atsispindi ir plečiamojo įstatymų bazėje. Birželio 14 d. KKP Centrinės karo komisijos pirmininkas Si Dzingingas pasirašė direktyvą dėl šalies kariuomenės pajėgumų išplėtimo, suteikiančio teisę ginkluotosioms pajėgoms ginti Kinijos interesus užsienyje. Ši šešių skyrių direktyva nėra viešai prieinama, tačiau Kinijos žiniasklaida nurodo,

kad ji leis tinkamai įtvirtinti reikiamą teisinę bazę platesniam kariuomenės panaudojimui užsienyje taikos metu ir „apsaugoti šalies turtą ir palaikyti nacionalinį suverenitetą, saugumą, plėtros interesus ir regioninį stabilumą“. Šis žingsnis neturėtų labai stebinti, ypač turint omenyje pastaruoju metu vis ryškėjančias Pekino ambicijas Ramiajame vandenyne ir Pietų Kinijos jūroje. Pati idėja tarp Kinijos mokslininkų sklandė jau nuo pat Si Dzinpingo patekimo į valdžią 2013 m., tačiau jos realizavimas šiuo geopolitiškai įtemptu laiku neabejotinai lems papildomą trintį tarp Kinijos ir kitų regiono valstybių.

Diskusijų dėl potencialių vietų naujoms Kinijos karinėms bazėms nemažėja. Pastaraisiais metais dėmesio centre atsidūrė Kambodžos Reamo jūrų bazė, kurioje potencialiai galėtų būti kuriama nauja Kinijos bazė. Birželio 8 d. vykusioje ceremonijoje, kurioje dalyvavo Kambodžos gynybos ministras ir Kinijos ambasadorius Kambodžoje, buvo skirta šios laivyno bazės renovacijos ir modernizacijos darbų pradžia pažymėti. Įvykis užsienio šalių dėmesį patraukė dėl to, kad šiuos darbus vykdys Kinijos kompanijos. Nors tiek Kinijos, tiek Kambodžos pusė griežtai neigia gandus dėl karinės bazės kūrimo³⁸, tačiau, turint omenyje strategiškai svarbią vietą ir po modernizacijos išaugusias galimybes priimti ir aptarnauti karinius laivus, tokia tikimybė išlieka.

Kinijos ir Rusijos santykiai bei ekonominis bendradarbiavimas

Pekino pozicija karo Ukrainoje atžvilgiu reikšmingai nepakito, Kinijos bendrovės, besibaimindamos Vakarų sankcijų, veiklą Rusijoje vis dar vertina atsargiai, tačiau dvišalė prekyba tarp Rusijos ir Kinijos vis labiau auga.

Palyginti su 2021 m., Kinijos ir Rusijos prekyba per pirmuosius penkis šių metų mėnesius išaugo 28,9 %. Per šį laikotarpį Kinijos importas iš Rusijos padidėjo 46,5 %, tačiau eksportas į Rusiją paaugo tik 7,2 %³⁹. Šiais metais Rusijai taip pat pavyko aplenkti Saudo Arabiją ir tapti didžiausia naftos tiekėja Kinijai⁴⁰. Birželio 15–18 d. vykusio Sankt Peterburgo tarptautinio ekonomikos forumo (*St. Petersburg International Economic Forum*) metu tarp Kinijos ir Rusijos pasirašyta nauja prekybos sutartis, apimanti energetikos ir maisto sektorius⁴¹. Kad dvišalis ekonominis potencialas reikšmingai didėja,

pastebima ir žvelgiant į bendrus infrastruktūros projektus. Birželio 10 d. atidarytas pirmas automobilių tiltas, jungiantis Rusijos Blagoveščensko ir Kinijos Heihės miestus, o artimiausiu metu turėtų būti atidarytas ir pirmas geležinkelio tiltas per Amūro upę, leisiantis reikšmingai sumažinti transportavimo tarp Rusijos ir Kinijos kaštus. Tai rodo gana ryškų Rusijos „posūkio į Rytus“ politikos intensyvėjimą. O daug santūresni Kinijos eksporto į Rusiją skaičiai susiję su karu Ukrainoje ir daug atsargesniu Kinijos verslo sektoriaus elgesiu nerimaujant, kad reikšmingai išaugęs eksportas Vakarų gali būti traktuojamas kaip pagalba Rusijai teikimas.

Birželio 15 d. vykęs virtualus Si ir Putino pokalbis turi didelę simbolinę reikšmę – jis vyko Si Dzinpingo gimimo dieną, tad norėta pabrėžti ir asmeninį abiejų lyderių tarpusavio ryšį bei draugystę (šiuo metu abiem lyderiams yra 69 metai). Tai – jau antras Kinijos ir Rusijos lyderių pokalbis nuo karo Ukrainoje pradžios. Nors būta kalbų apie intensyvų Kinijos ir Ukrainos valdžios derinimą dėl Si ir Zelenskio pokalbio, šis pokalbis vis dar neįvyko.

Įdomu tai, kad po Rusijos ir Kinijos lyderių pokalbio išleisti oficialūs Pekino ir Kremliaus pareiškimai išsiskyrė turiniu ir skirtingais akcentais. Kremliaus pareiškime⁴² buvo siekiama pabrėžti itin artimą lyderių draugystę, o pabaigoje išskirtinai pažymėta, jog „pokalbis vyko tradiciškai šiltoje ir draugiškoje atmosferoje“. Kremliaus pranešime teigiama, kad buvo „kalbamasi apie tolesnę karinio ir gynybos bendradarbiavimo plėtrą“, taip pat nurodoma, jog „Kinijos prezidentas pažymėjo Rusijos veiksmų apsaugant fundamentalius nacionalinius interesus legitimumą“.

Kinijos užsienio reikalų ministerijos publikuotas pranešimas buvo santūresnis, ypač Ukrainos tematika. Si Dzinpingas patikino, jog „Kinija yra pasirengusi bendradarbiauti su Rusija, kad ir toliau remtų viena kitą siekdamas savo pagrindinių interesų, susijusių su suverenitetu ir saugumu“⁴³. Užsiminta apie „Ukrainos problemą“, bet apie ją kalbėta atsargiau ir aptakiau. Si Dzinpingas pareiškė, kad „Kinija visada nepriklausomai vertino situaciją, remdamasi istoriniu kontekstu ir problemos esme, aktyviai skatino taiką pasaulyje ir pasaulinės ekonominės tvarkos stabilumą“.

Pietryčių Azijos šalių ekonominė situacija ir Kinijos įtaka regione

Pietryčių Azijos regionas susiduria su didėjančiais iššūkiais, kurie didžiąja dalimi kyla iš intensyvėjančios strateginės, ekonominės galios varžybų tarp Kinijos ir JAV. Didėjanti supervalstybių konfrontacija verčia Pietryčių Azijos šalis atsargiau laviruoti tarp abiejų pusių, neretai išsiskiriantys ASEAN šalių interesai ir sunkumai ieškant konsensuso lemia atsargias ir dviprasmiškas pozicijas įvairiais klausimais (pavyzdžiui, reakcija į karą Ukrainoje buvo netolygi ne tik dėl kai kurių šalių glaudesnių santykių su Rusija, bet ir dėl poreikio atsižvelgti į Kinijos poziciją). Didėjantis JAV ir Kinijos dėmesys regionui pasireiškia įvairių formatų gausa: neseniai inicijuota Indijos ir Ramiojo vandenyno ekonominė struk-

tūra (*Indo-Pacific Economic Framework – IPEF*), Regioninės išsamios ekonominės partnerystės sutartis (*Regional Comprehensive Economic Partnership – RCEP*), Išsamus ir progresyvus Ramiojo vandenyno partnerystės susitarimas (*Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership – CPTPP*), ASEAN ir Kinijos laisvosios prekybos zona (*ASEAN-China Free Trade Area – ACFTA*).

Pietryčių Azijos šalių ekonominis bendradarbiavimas su Kinija yra ypač glaudus. Nors situacija regione nevienoda, bendra bendradarbiavimo dinamika ir trajektorija rodo, jog dalis šalių tampa vis labiau priklausomos nuo Kinijos, ypač importo atžvilgiu. 2020 m. net 8-ioms iš 10-ies ASEAN šalių Kinija buvo pagrindinė importo partnerė, o 5-ioms iš 10-ies šalių – pagrindinė eksporto rinka.

Šalis	Importo vertė (JAV dol.)	Kinijos pozicija; % dalis	JAV pozicija, % dalis
Vietnamas	270 mlrd.	1; 38,4 %	6; 3,77 %
Laosas	5,89 mlrd.	2; 24,1 %	10; 0,33 %
Mianmaras	26,1 mlrd.	1; 43,8 %	10; 1,46 %
Brunėjus	4,95 mlrd.	3; 10,9 %	7; 4,11 %
Filipinai	108 mlrd.	1; 31,9 %	4; 6,31 %
Kambodža	26 mlrd.	1; 31 %	12; 1,52 %
Malaizija	196 mlrd.	1; 26,2 %	3; 6,33 %
Indonezija	140 mlrd.	1; 29 %	5; 5,41 %
Tailandas	193 mlrd.	1; 26,4 %	3; 5,86 %
Singapūras	301 mlrd.	1; 18 %	3; 8,61 %

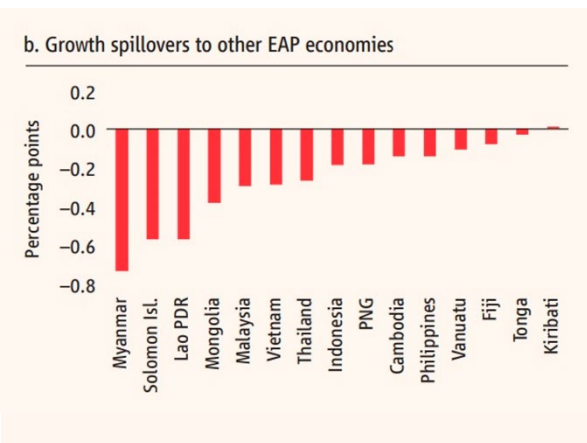
ASEAN šalių importo statistika pandeminiiais metais (2020). Šaltinis: OEC data⁴⁴

Šalis	Eksporto vertė (JAV dol.)	Kinijos pozicija, % dalis	JAV pozicija, % dalis
Vietnamas	300 mlrd.	2; 16,5 %	1; 25,6 %
Laosas	6,25 mlrd.	2; 26,9 %	5; 1,67 %
Mianmaras	19,4 mlrd.	1; 27,7 %	5; 5,9 %
Brunėjus	7,13 mlrd.	2; 17,3 %	13; 1,02 %
Filipinai	79,5 mlrd.	1; 16,2 %	2; 13,5 %
Kambodža	28,7 mlrd.	5; 5,08 %	1; 25,2 %
Malaizija	266 mlrd.	1; 14,5 %	3; 12,7 %
Indonezija	178 mlrd.	1; 18,3 %	2; 11 %
Tailandas	243 mlrd.	2; 12,4 %	1; 14,5 %
Singapūras	281 mlrd.	1; 15,2 %	3; 9,81 %

ASEAN šalių eksporto statistika pandeminiiais metais (2020). Šaltinis: OEC data

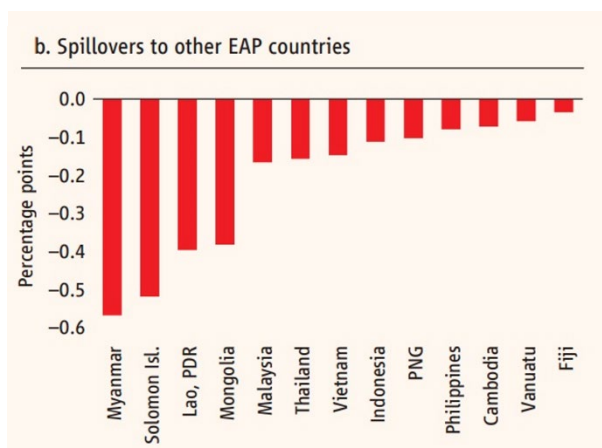
Turint omenyje reikšmingą regiono prekybos su Kinija apimtį, Pietryčių Azijos šalys yra jautresnės Kinijos ekonominėms ir kitoms vidaus problemoms. Kaip teigiama Pasaulio banko analizėje⁴⁵, šiais metais Kinijos ekonominės problemos, ypač nekilnojamojo turto sektoriuje, ir griežta Kinijos COVID valdymo politika turės neigiamą poveikį visam regionui. Kinijos nekilnojamojo turto sektoriaus problemos, remiantis tyrimu atlikta potencialaus poveikio regionui simuliacija, gali turėti neigiamą poveikį regiono ekonomikoms – joms prognozuojamas apie 0,3 % mažesnis augimas.

Pietryčių Azijos regionas taip pat junta Pekino nulinio COVID politikos pasekmes, susijusias su tiekimo grandinių nestabilumu ir prekybos suvaržymais. Šios politikos tęstinumas ir jos keliamos ekonominės problemos (sumažėjusi paklausa, investicijos ir gamybos apimtis) regiono ekonomikas paveiks neigiamai. Neigiamą įtaką labiausiai pajus į prekių eksportą ir turizmą orientuotos mažos ekonomikos (pvz., Laosas, Mianmaras).

4 pav. Potencialus poveikis Rytų Azijos ir Ramiojo vandenyno regionų šalių ekonominiam augimui dėl Kinijos vidaus ekonominių problemų.

Šaltinis: Oxford Economics, World Bank⁴⁶

5 pav. Potencialus Pekino COVID politikos poveikis Rytų Azijos ir Ramiojo vandenyno regionų šalių ekonominiam augimui.

Šaltinis:⁴⁷ Oxford Economics, World Bank

Nors ekonomiškai Kinija yra neabejotinai pagrindinė ASEAN šalių partnerė, įdomu tai, kad politinės pastangos laviruoti tarp JAV ir Kinijos atsispindi ir visuomenės apklausose. ISEAS-Yusof Ishak instituto atliktas tyrimas⁴⁸ parodė, jog ASEAN šalių visuomenės JAV vertina palankiau, tačiau Kinija reikšmingai neatsilieka (JAV – 57 %, Kinija – 43 %). Kita vertus, atskirų šalių rezultatai itin skirtingi, tai didžiąja dalimi paaiškina ir paties ASEAN bloko neveiknumą bei sunkumus bendros pozicijos formavime (pavyzdžiui, Kambodžoje Kiniją teigiamai vertina 81,5 %, Laose – 81,8 %, Brunėjuje – 64,2 % gyventojų, o JAV didžiausią palaikymą turi Mianmare – 92 %, Filipinuose 83,5 %, Singapūre – 77,9 % gyventojų).

Toliau apžvelgiama penkių ASEAN šalių (Tailandas, Vietnamas, Mianmaras, Kambodža, Malaizija) ekonominė situacija, esami iššūkiai ir naujaisia prieinama prekybos su Kinija statistika. Taip pat atkreipiamas dėmesys į tai, kaip oficialiose ekonominėse ataskaitoje vertinama Kinijos COVID valdymo politika ir karas Ukrainoje. Šios konkrečios šalys pasirinktos atsižvelgiant į skirtingą prekybos su Kinija dinamiką, politinius santykius ir skirtingus rinkų diversifikavimo lygius.

Tailandas

Nors 2022 m. pirmąjį ketvirtį Tailando ekonomika augo 2,2 % (palyginti su 1,8 % augimu praėjusį ketvirtį), teigiamas nuotaikas dėl spartėjančio popandeminio atsigavimo pakoregavo Rusijos invazija Ukrainoje – dėl jos vartotojų pasitikėjimo ekonomine situacija indeksas sumažėjo iki 37,3 %. Tailandui – valstybei, itin priklausomai nuo naftos importo, didelį poveikį daro kylančios naftos ir jos produktų kainos. Tai didina infliaciją: atnaujintoje analizėje prognozuojama, jog 2022 m. infliacija kils iki 4,2–5,2 % (2021 m. siekė 1,2 %). Visgi, Prekybos ir ekonominių indeksų biuro duomenimis⁴⁹, gegužės mėn. infliacija jau pasiekė 7,1 % (didžiausia nuo 2008 m.), o maisto kainos padidėjo 8,18 %. Atsižvelgdama į reikšmingai pasikeitusią ekonominę situaciją, Tailando nacionalinė ekonominės ir socialinės plėtros taryba (*National Economic and Social Development Council*) sumažino 2022 m. ekonomikos augimo prognozę iki 2,5–3,5 %.

Tailando nacionalinės ekonominės ir socialinės plėtros tarybos duomenimis⁵⁰, eksportas į Kiniją per pirmąjį ketvirtį išaugo 4,2 % (2020 m. 11,3 % viso šalies eksporto buvo skirta Kinijai), o eksportas į Rusiją nukrito 6,6 %. Turizmo sektoriui trukdo atsigausti itin sumažėjęs turistų iš Rusijos srautas ir vis dar griežtai ribojamos turistinės kelionės iš Kinijos.

Remiantis oficialia Tailando ekonomine ataskaita, Kinijos COVID valdymo politikos suvaržymai yra viena iš pagrindinių priežasčių, lėmusių sumažintą ekonomikos augimo prognozę. Ataskaitoje daug dėmesio skirta Kinijos pandemijos valdymo strategijai, reikšmingai paveikusiai Tailando gamybos sektorių, priklausomą nuo įvairių komponentų ir žaliavų importo iš Kinijos. Be to, prognozuojama, kad gali pradėti trūkti buitinių technikos ir elektronikos prekių dėl jų tiekimo grandinių priklausomybės nuo Kinijos⁵¹.

Import Products	Rank 1
1. Crude oil	UAE (26.7)
2. Machinery & equipment	China (30.5)
3. Chemicals products	China (27.2)
4. Electrical appliances	China (42.8)
5. Metal & steel	Japan (36.3)
6. Integrated circuits & parts	Taiwan (30.5)
7. Others steel products	China (21.2)
8. Jewelry	Switzerland (32.7)
9. Vehicles parts	Japan (31.4)
10. Computer parts & accessories	China (48.9)
11. Plant and products	Brazil (32.2)
12. Household appliances	China (75.2)
13. Natural gas	Myanmar (29.2)
14. Petroleum products	UAE (34.3)
15. Plastic products	China (40.2)
Total Import	China (24.9)

Tailando importuojamų produktų statistika rodo, jog 7 iš 15 produktų grupių pagrindinė tiekėja yra Kinija.

Šaltinis: National Economic and Social Development Council

Vietnamas

Per 2022 m. pirmąjį ketvirtį Vietnamo ekonomika augo 5,03 % (2021 m. I ketv. – 4,72 %)⁵². Vietnamo statistikos biuro pateiktoje I ketv. analizėje akcentuojamas itin neigiamas karo Ukrainoje poveikis šalies ekonomikai ir įvairių prekių ir žaliavų kainų kilimas pasaulio rinkose, didinantis gamybos kainas. Vietnamo ekonomikai rodant ekonominio atsigavimo ženklus ir augant gamybos sektoriaus žaliavų paklausai, pasiekti visišką ekonominį potencialą trukdo kylančios energijos kainos.

Žvelgiant į 2022 m. sausio–gegužės mėn. statistiką⁵³, galima teigti, kad JAV išliko didžiausia Vietnamo eksporto rinka (35,7 mlrd. dolerių), o Kinija tradiciškai buvo pagrindinė importo partnerė (37,1 mlrd. dolerių). Šiais metais padidėjusi žaliavų paklausa ir kainos lėmė 2 % išaugusį prekybos su Kinija deficitą (šiuo metu prekybos su Kinija deficitas siekia 18 mlrd. dolerių, o 2021 m. metinis prekybos su Kinija deficitas augo net 53 % ir siekė 54 mlrd. dolerių⁵⁴). Vis dėlto, palyginti su praeitų metų laikotarpiu, infliacija kilo tik 1,47 %, ją lėmė naftos ir degalų kainų didėjimas.

Vietnamo ekonomikos atsigavimą ir ekonominį gyvybingumą pandemijos metu galima laikyti viena iš nedaugelio sėkmės istorijų pasaulyje. Visgi kelią spartesniam Vietnamo ekonomikos augimui gali užkirsti Kinijos nulinio COVID politika ir prekybos nestabilumas. Reikšmingą poveikį šalies atsigavimo tempui turės didelė priklausomybė nuo žaliavų importo iš Kinijos. Riboti Kinijos jūrų uostų krovos pajėgumai ir reikšmingi vėlavimai jau pradeda kenkti Vietnamo ekonomikos varikliui – gamybos sektoriui. Prognozuojama, kad šiais metais pagrindiniai iššūkiai Vietnamui bus nestabilios tiekimo grandinės ir augančios žaliavų kainos.

Mianmaras

Po 2021 m. vasarį įvykusio karinio perversmo Mianmarą valdo karinė chunta, vis dar nesėkmingai bandanti ištraukti šalį iš gilėjančios ekonominės krizės. Mianmaro tarptautinė izoliacija lėmė glaudesnę režimo bendradarbiavimą su Kinija ir Rusija, kurios neretai remia režimą tarptautinėse institucijose (pavyzdžiui, gegužės 27 d. JT Saugumo Taryboje Kinija ir Rusija vetavo Jungtinės Karalystės parengtą pareiškimą dėl situacijos Mianmare⁵⁵).

Mianmarą tebevaldant kariniam režimui, gauti oficialios informacijos ir statistikos nelengva, nes dalis valstybinių portalų tiesiog neatnaujinami. Dėl oficialių ekonominių rodiklių trūkumo Pasaulio bankas (PB)⁵⁶ skelbia tik apytikres ekonomines prognozes (2022 m. prognozė nebuvo paskelbta iki balandžio mėn.). Dėl perversmo ir COVID pandemijos šalį ištikusi ekonominė krizė lėmė tai, kad Mianmaras yra laikomas labiausiai COVID pandemijos paveikta ir lėčiausiai at-

sigaujančia šalimi regione. Vis dėlto balandžio mėn. prognozėje PB numato Mianmarui 1 proc. BVP augimą. Nors tai vienas iš menkiausių augimo rodiklių regione, prognozuojama, kad šalies ekonomika gali stabilizuotis (2021 m. ekonomika traukėsi 18 proc.).

Po karinio perversmo Mianmaro bendradarbiavimas su Kinija pastebimai suaktyvėjo. Toliau vystomas Kinijos ir Mianmaro ekonominis koridorius, gegužės 23 d. inicijuota nauja Kinijos ir Mianmaro krovinių traukinių linija rodo reikšmingai padidėjusį Kinijos dėmesį šiai šaliai⁵⁷. Augant Mianmaro priklausomybei nuo Kinijos (Kinija yra pagrindinė importo ir eksporto partnerė), Vakarami ima reikšti didesnę susirūpinimą dėl Kinijos interesų šioje šalyje, ypač siekiant užsitikrinti prieigą prie Indijos vandenyno.

Kambodža

Nepaisant ekonominių problemų, Kinijos aktyvumas ir entuziazmas bendradarbiaujant su Kambodža nepakito. Net ir pandemijos itin paveiktais 2021 m. Kinijos investicijos į Kambodžą reikšmingai augo (67 %) ir sudarė 2,32 mlrd. dolerių.

Nuo 2022 m. pradžios įsigalėjo dvišalis Kinijos ir Kambodžos laisvosios prekybos susitarimas (CCFTA) ir Visapusė regioninė ekonominė partnerystė (RCEP). Pirmojo ketvirčio statistika⁵⁸ rodo, kad šalis pradeda atsigaivinti po pandemijos: dvišalė Kinijos ir Kambodžos prekyba, palyginti su 2021 m. I ketv., augo 30,14 %. Visgi prekybos su Kinija dinamika atitinka bendrą dinamiką regione: šalis tampa dar labiau priklausoma nuo Kinijos importo, o eksportas į Kiniją yra reikšmingai mažesnis. I ketv. duomenys rodo, jog eksportas į Kiniją netgi traukėsi 2,5 % ir sudarė tik 333,5 mln. dolerių, o importas augo 36,1 % ir siekė 2,55 mlrd. dolerių.

Susirūpinimas dėl Kinijos ir Kambodžos prekybos deficito juntamas ir Kambodžos žiniasklaidoje⁵⁹. Reaguodamas į dvišalės prekybos su Kinija deficitą, siekiantį 2,23 mlrd. dolerių (44,72 % augimas), Kambodžos prekybos rūmų viceprezidentas Limas Hengas patikino, kad nuogąstavimai yra nepagrįsti, nes didžiąją daugumą Kinijos importo sudaro žaliavos, reikalingos

tarptautinėms rinkoms skirtų produktų gamybai, o šalies eksportą į Kiniją daugiausia sudaro žemės ūkio produktai. Anot Hengo, pagrindinis didesnio eksporto į Kiniją stabdys – nepakankami gamybos pajėgumai ir Kinijos standartų neatitinkanti produktų kokybė. Visgi Kambodžos ekonomikos prognozės išlieka pozityvios – Azijos plėtros bankas⁶⁰ prognozuoja, kad 2022 m. Kambodžos ekonomika augs 5,3 %.

Malaizija

Malaizijos ekonomika 2022 m. I ketv. rodo itin gerus ekonominius rodiklius (augimas siekė 5 %). Nors sulėtėjęs Kinijos augimas ir karas Ukrainoje 2022 m. I ketv. apžvalgoje minimi kaip veiksniai, turėsiantys neigiamos įtakos daugeliui ekonomikos sričių, šie iššūkiai nėra sureikšminami. Pirminės metinės prognozės buvo pakoreguotos, tačiau, pasak Malaizijos banko (*Bank Negara Malaysia* – BNM), dabartinė pakoreguota 5,3–6,3 % augimo prognozė parengta atsižvelgiant į tiekimo grandinių sutrikimus, karą Ukrainoje ir griežtą COVID politiką Kinijoje⁶¹.

Malaizijos centrinis bankas pakėlė skolinimosi indeksus ruošdamasis kovai su infliacija⁶², tačiau bendras vartotojų kainų augimas šalyje yra mažiausias visoje Pietryčių Azijoje. Kinija išlieka svarbiausia Malaizijos prekybos partnere, ši pozicija nesikeičia net 13 metų iš eilės. 2022 m. sausio–balandžio mėn. duomenimis, dvišalė prekyba augo 17,5 % (eksportas – 17,4 %, importas – 17,6 %)⁶³. Dėl ne itin žymaus deficito ir gana efektyviai diversifikuotų rinkų Malaizija santykius su Kinija ir jos galimą neigiamą poveikį šalies ekonomikai 2022 m. vertina teigiamai.

Šaltiniai

- ¹ Reuters, „China says not granting passport renewals for non-essential travel“, 2022. <https://www.reuters.com/world/china/china-says-not-granting-passport-renewals-non-essential-travel-2022-02-12/>
- ² Shanghai Observer, „Liu yue yi ri Shanghai yiqing“ [Birželio 1 d. Šanchajaus epidemiologinė situacija], 2022. <https://sghexport.shobserver.com/html/baijiahao/2022/06/02/759233.html>
- ³ Xinwen Zhenbao, „6 yue 26 ri Shanghai yiqing“ [Birželio 26 d. Šanchajaus epidemiologinė situacija], 2022. <https://m.gmw.cn/baijia/2022-06/27/1303016578.html>
- ⁴ Bloomberg News, „Beijing, Shanghai Resume Mass Testing as Covid Cases Rise“, 2022. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-11/beijing-case-numbers-rise-as-bar-linked-flareup-worsens>
- ⁵ Yangshi Xinwen, „6 yue 13 ri Beijing yiqing“ [Birželio 13 d. Pekino epidemiologinė situacija], 2022. <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1735566220858849670&wfr=spider&for=pc>
- ⁶ Xin Jingbao, „Beijing 6 yue 26 ri yiqing“ [Birželio 26 d. Pekino epidemiologinė situacija], 2022. <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1736743553768496634&wfr=spider&for=pc>
- ⁷ Xinmin Wanbao, „Beijing jiuba yiqing yi ganra 257 ren“ [Pekino bare jau užsikrėtė 257 žmonės], 2022. <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1735587781926380104&wfr=spider&for=pc>
- ⁸ Cailianshe, „Beijing shi dui tiantang chaoshi jiuba lian diaocha“ [Pekino miestas pradeda tyrimą dėl baro „TianTang Chaoshi“], 2022. <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1735581807290799426>
- ⁹ Aytakin, E., „Zero-COVID policy batters China’s economy“, *Anadolu Agency*, 2022. <https://www.aa.com.tr/en/economy/zero-covid-policy-batters-china-s-economy/2590756>
- ¹⁰ National Bureau of Statistics of China, „Statistical database“, 2022. <http://www.stats.gov.cn/english/>
- ¹¹ OECD, „China Economic Forecast Summary, June 2022“, 2022. <https://www.oecd.org/economy/china-economic-snapshot/>
- ¹² World Bank, „China Economic Update – June 2022“, 2022. <https://www.worldbank.org/en/country/china/publication/china-economic-update-june-2022>
- ¹³ Cheng, S.W., „Quanguo wenzhu jingji dapan dianshi dianhua huiyi jiang yu 5 yue 25 ri xiawu zhaokai“ [Gegužės 25 d. vyks nacionalinė vaizdo konferencija dėl ekonomikos rinkos stabilizavimo], *Caixin*, 2022. <https://economy.caixin.com/2022-05-25/101889801.html>
- ¹⁴ Global Times, „China’s State Council announces 33 comprehensive measures to stabilize economy“, 2022. <https://www.globaltimes.cn/page/202205/1266384.shtml>
- ¹⁵ Business Standard, „China cuts borrowing rate more than expected to revive housing sector“, 2022. https://www.business-standard.com/article/international/china-cuts-borrowing-rate-more-than-expected-to-revive-housing-sector-122052100082_1.html
- ¹⁶ Xinhua, „China’s top political advisor stresses development of digital economy“, 2022, <https://english.news.cn/20220517/4deee96881ea41e79a8fbda46c60b916/c.html>
- ¹⁷ Che, C., Goldkorn J., „China’s ‘Big Tech crackdown’: A guide“, *SupChina*, 2022. <https://supchina.com/2021/08/02/chinas-big-tech-crackdown-a-guide/>
- ¹⁸ JPMorgan, „Chinese stocks: Long-term gain after the recent pain“, 2022. <https://am.jpmorgan.com/be/en/asset-management/institutional/insights/market-insights/investment-outlook/china-outlook/>
- ¹⁹ Huang, E., „JPMorgan upgrades China’s tech sector, says it’s time to buy these stocks“, *CNBC*, 2022. <https://www.cnbc.com/2022/05/17/jpmorgan-upgrades-its-view-on-chinas-alibaba-tencent-and-meituan.html>
- ²⁰ Mozee, C., „Didi soars 68% after report says China is set to end cybersecurity probe and allow new users on the ride-hailing“, *Markets Insider*, 2022. https://markets.businessinsider.com/news/stocks/didi-stock-price-soars-china-end-cybersecurity-probe-regulators-crackdown-2022-6?utm_medium=ingest&utm_source=markets
- ²¹ Zhou, C., Truitt, J.S., „U.S.-listed China stocks tank after Ant IPO revival reports denied“, *Nikkei Asia*, 2022. <https://asia.nikkei.com/Business/Markets/IPO/U.S.-listed-China-stocks-tank-after-Ant-IPO-revival-reports-denied>
- ²² UN OHCHR, „Bachelet to conduct official visit to China, 23-28 May 2022“, 2022. <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/05/bachelet-conduct-official-visit-china-23-28-may-2022>

- ²³ Victims of Communism Memorial Foundation, „Xinjiang Police Files Fact Sheet“, 2022. <https://www.xinjiang-policefiles.org/wp-content/uploads/2022/05/Xinjiang-Police-Files-Fact-Sheet-220523c.pdf>
- ²⁴ Dockery, W., „China: Leaked Xinjiang files likely accurate, experts say“, *Deutsche Welle*, 2022. <https://www.dw.com/en/china-leaked-xinjiang-files-likely-accurate-experts-say/a-61919739>
- ²⁵ Alecci, S., „The faces of China’s detention camps in Xinjiang“, *International Consortium of Investigative Journalists*, 2022. <https://www.icij.org/investigations/china-cables/xinjiang-police-files-uyghur-mugshots-detention/>
- ²⁶ Ministry of Foreign Affairs of the PRC, „Regular Press Conference on May 24, 2022“, 2022. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/202205/t20220524_10692075.html
- ²⁷ Taipei Times, „Bachelet admits her China trip faced limitations“, 2022. <https://taipeitimes.com/News/world/archives/2022/06/17/2003780044>
- ²⁸ Ministry of Foreign Affairs of PRC, „Xi Jinping delivers a keynote speech at the opening ceremony of the Baoao Forum for Asia annual conference 2022“, 2022. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/202204/t20220421_10671083.html
- ²⁹ Ministry of Foreign Affairs of PRC, „Regular Press Conference on April 21, 2022“, 2022. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/202204/t20220421_10671466.html
- ³⁰ Ministry of Foreign Affairs of the PRC, „Regular Press Conference on April 19, 2022“, 2022. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/202204/t20220419_10669768.html
- ³¹ Cefkin, J., „U.S. Steps Up Diplomacy in Pacific Amid Solomon Islands-China Pact“, *US Institute of Peace*, 2022. <https://www.usip.org/publications/2022/05/us-steps-diplomacy-pacific-amid-solomon-islands-china-pact>
- ³² Needham, K., „Solomon Islands won’t allow Chinese military base, says PM’s office“, *Reuters*, 2022. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/solomon-islands-says-wont-allow-chinese-military-base-knows-ramification-2022-04-01/>
- ³³ Iwamoto, K., „China’s Pacific island-hopping reveals new front line of geopolitics“, *Nikkei Asia*, 2022. <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Indo-Pacific/China-s-Pacific-island-hopping-reveals-new-front-line-of-geopolitics>
- ³⁴ Needham, K., „China seeks Pacific islands policing, security cooperation – document“, *Reuters*, 2022. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/exclusive-china-seeks-pacific-islands-policing-security-cooperation-document-2022-05-25/>
- ³⁵ Ministry of Foreign Affairs of the PRC, „Zhongguo guanyu tong taipingyang daoguo xianghu zunzhong, gongtong fazhan de lichang wenjian“ [Kinijos pozicijos dokumentas dėl abipusės pagarbos ir bendro su Ramiojo vandenyno salų šalimis vystymosi], 2022. https://www.mfa.gov.cn/wjbzhd/202205/t20220530_10694631.shtml
- ³⁶ Teslova, E., „Russia, China carry out joint air patrol in Asia-Pacific region“, *Anadolu Agency*, 2022. <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/russia-china-carry-out-joint-air-patrol-in-asia-pacific-region/2596532>
- ³⁷ Sutton, H. I., „China Launches First Aircraft Carrier Which Rivals US Navy’s“, *Naval News*, 2022. <https://www.navalnews.com/naval-news/2022/06/china-launches-first-aircraft-carrier-which-rivals-u-s-navys/>
- ³⁸ Ministry of Foreign Affairs of the PRC, „Regular Press Conference on June 7, 2022“, 2022. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/202206/t20220607_10699860.html
- ³⁹ Global Times, „China-Russia trade up 28,9% in Jan-May; further growth expected“, 2022. <https://www.global-times.cn/page/202206/1267751.shtml>
- ⁴⁰ Hoskins, P., „Ukraine war: Russia becomes China’s biggest oil supplier“, *BBC*, 2022. <https://www.bbc.com/news/business-61861849>
- ⁴¹ Yin, Y. P., „China, Russia sign new trade agreement on energy and food, expected to further unleash potential“, *Global Times*, 2022. <https://www.globaltimes.cn/page/202206/1268392.shtml>
- ⁴² President of Russia, „Telephone conversation with President of China Xi Jinping“, 2022. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/68658>
- ⁴³ Ministry of Foreign Affairs of the PRC, „Xi talks with Putin over phone“, 2022. https://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx_662805/202206/t20220615_10703804.html

- 44 OEC Data, „ASEAN countries trade statistics“, 2022. <https://oec.world/en/profile/bilateral-country>
- 45 World Bank, „WB East Asia and the Pacific Economic Update April 2022“, 2022. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/37097/9781464818585.pdf>
- 46 Ten pat.
- 47 Ten pat.
- 48 Seah, S. et al., „The State of Southeast Asia: 2022“, *ISEAS-Yusof Ishak Institute*, 2022. https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2022/02/The-State-of-SEA-2022_FA_Digital_FINAL.pdf
- 49 Economic and Trade Indices Database, „Trade indices of the Thai Economy“, 2022. <http://www.price.moc.go.th/>
- 50 Office of National Economic and Social Development Council, „Thai Economic Performance in Q1 of 2022 and the Outlook for 2022“, 2022. https://www.nesdc.go.th/nesdb_en/article_attach/article_file_20220517085428.pdf
- 51 Office of the National Economic and Social Development Council, „NESDC Economic Report“, 2022. https://www.nesdc.go.th/nesdb_en/article_attach/article_file_20220602114103.pdf
- 52 General Statistics Office of Vietnam, „Socio-Economic Situation Report in the first quarter of 2022“, 2022. <https://www.gso.gov.vn/en/data-and-statistics/2022/04/socio-economic-situation-report-in-the-first-quarter-of-2022/>
- 53 General Statistics Office of Vietnam, „Socio-Economic Situation in April and four Months of 2022“, 2022. <https://www.gso.gov.vn/en/data-and-statistics/2022/05/socio-economic-situation-in-april-and-four-months-of-2022/>
- 54 General Statistics Office of Vietnam, „Socio-Economic Situation in the Fourth Quarter and 2021“, 2022. <https://www.gso.gov.vn/en/data-and-statistics/2022/01/socio-economic-situation-in-the-fourth-quarter-and-2021/>
- 55 Deutsche Welle, „China, Russia reportedly block UN statement on Myanmar crisis“, 2022. <https://www.dw.com/en/china-russia-reportedly-block-un-statement-on-myanmar-crisis/a-61961339>
- 56 World bank, 2022.
- 57 The Manila Times, „New China-Myanmar railway route to boost Asean trade“, 2022. <https://www.manilatimes.net/2022/05/29/business/foreign-business/new-china-myanmar-railway-route-to-boost-asean-trade/1845366>
- 58 General Department of Customs and Excise of Cambodia, „Trade Statistics“, 2022. <https://stats.customs.gov.kh/en>
- 59 Pisei, H., „Sino-Cambodia trade soars 30% in Jan-Mar“, *The Phnom Penh Post*, 2022. <https://www.phnompenhpost.com/business/sino-cambodia-trade-soars-30-jan-mar>
- 60 B2B Cambodia, „ADB Backs Strong Cambodian Economic Growth“, 2022. <https://www.b2b-cambodia.com/news/adb-backs-strong-cambodian-economic-growth/>
- 61 Latiff, R., Chu, M. M., „Malaysia’s solid Q1 GDP heralds more policy tightening“, *Reuters*, 2022. <https://www.reuters.com/markets/asia/malaysias-q1-gdp-grows-faster-than-expected-recovering-demand-2022-05-13/>
- 62 The Business Times, „Malaysia’s Finance Minister Zafrul says economy on track, has room to raise rates“, 2022. <https://www.businesstimes.com.sg/government-economy/malaysias-finance-minister-zafrul-says-economy-on-track-has-room-to-raise-rates>
- 63 Xinhua News, „Malaysia’s exports rise 20.7 pct in April on higher E&E shipment“, 2022. <https://english.news.cn/asiapacific/20220519/2ef02a273cb14b089e32847ac649a87c/c.html>